

F Forum Lingwistyczne

nr 3
2016

STUDIA

ARCHIWALIA

POLEMIKI

VARIA



**Wydawca: Instytut Języka Polskiego
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach**

Redakcja:

Redaktor naczelna – Magdalena Pastuch
Zastępca redaktor naczelnej – Mirosława Siuciak
Sekretarz naukowa – Katarzyna Sujkowska-Sobisz

Komitet Redakcyjny:

Aleksandra Janowska
Iwona Loewe
Karolina Lisczyk-Kubina
Jacek Warchala

Redaktor językowy:

Ewa Ulitzka (język polski)
Katarzyna Gaweł (język angielski)

Redakcja naukowa numeru:

Ewa Biłas-Pleszak
Katarzyna Sujkowska-Sobisz
Jacek Warchala


Recenzenci:

Lista wszystkich recenzentów jest publikowana raz w roku na stronie internetowej: <http://www.forumlingwistyczne.us.edu.pl/recenzenci>

Rada naukowa:

Nam-Shin Cho (Yonsei University, Seul)
Mario Enrietti (Università degli studi di Torino)
Jewgenija Karpilowska (Ukraińska Akademia Nauk, Kijów)
Stanisław Koziara (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie)
Aleksander Łukaszaniec (Białoruska Akademia Nauk, Mińsk)
Ewa Malinowska (Uniwersytet Opolski)
Swietłana Mengel (Uniwersytet Marcina Lutra w Halle)
Galina Nieszczymienko (Rosyjska Akademia Nauk, Moskwa)
Radosław Pawelec (Uniwersytet Warszawski)
Ewa Sławek (Uniwersytet Śląski)
Jan Sokołowski (Uniwersytet Wrocławski)
Irena Stramljicz-Breznik (Uniwersytet w Mariborze, Słowenia)
Ewa Teodorowicz-Hellman (Uniwersytet w Sztokholmie)
Piotr Wierzchoń (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
Maria Wojtak (Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Redakcja:

Instytut Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
pl. Sejmu Śląskiego 1, 40-032 Katowice
 tel. +48 32 200 95 15, www.ijp.us.edu.pl
forumlingwistyczne@us.edu.pl, www.forumlingwistyczne.us.edu.pl

Wersją pierwotną (referencyjną) czasopisma jest wydanie papierowe.
W formie elektronicznej publikacja dostępna jest w zasobach
Central and Eastern European Online Library
(www.ceeol.com).

SPIS TREŚCI

STUDIA 1

Od Redakcji	7
Waldemar Czachur Językowe formy budowania równowagi w relacjach międzynarodowych. Lingwistyczna analiza listu biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 roku	13
Ewelina Gajewska Sposoby realizacji funkcji perswazyjnej w ogłoszeniach z dziedzin: praca/ nauka zawodu zamieszczanych w dzienniku „Czas” w drugiej połowie XIX wieku	23
Emilia Kałuzińska „A Tobie? Ile brakuje do szczęścia?” O socjalizacyjnych możliwościach reklamy	31
Marzena Makuchowska Funkcje toposu Szatana we współczesnym polskim dyskursie religijnym	49
Rafał Nocuń Język prowokacji w mediach alternatywnych na przykładzie radia internetowego KonteStacja	63
Danuta Pluta-Wojciechowska Językoznawcza i logopedyczna analiza syntetycznej metody wywoływania zębowej głoski zwarto-szczelinowej	75
Mariusz Rutkowski Językowy wymiar paternalizmu – na przykładzie interakcji lekarz – pacjent i urzędnik – klient	87
Ewa Szkudlarek-Śmiechowicz Telewizyjny dyskurs polityczny	97

ARCHIWALIA **2**

Ewa Jędrzejko 109
The Twilight of Structuralism in Linguistics?

Władysław Lubaś 117
The Identifying Function of Language

POLEMIKI **3**

Ewa Ficek 129
Co wiemy (a czego nie wiemy) o dyskursie publicznym? Wokół książki *Dyskurs elit symbolicznych. Próba diagnozy* pod redakcją Marka Czyżewskiego, Karola Franczaka, Magdaleny Nowickiej i Jerzego Stachowiaka (Warszawa 2014, 428 s.)

Joanna Przyklenk 135
Lingwistycznie o dyskursie (dyskursach), czyli uwag kilka po lekturze książki *Dyskurs i jego odmiany* pod redakcją Bożeny Witosz, Katarzyny Sujkowskiej-Sobisz i Ewy Ficek (Katowice 2016, 368 s.)

Jacek Warchała 143
O rozmowie urzędowej. Uwagi po lekturze książki Mariusza Rutkowskiego *Rozmowa urzędowa. Analiza konwersacyjno-dyskursywna* (Warszawa 2015, 314 s.)

Katarzyna Węsierska 151
Giełkot – zagadnienie wciąż słabo znane. Głos po lekturze książki Yvonne Van Zaalen i Isabelli Reichel *Cluttering. Current Views on Its Nature, Diagnosis, and Treatment* (Bloomington 2015, 294 s.)

4
VARIA

Aldona Skudrzyk	159
Autorytet i pasja. Profesor Władysław Lubaś i początki katowickiej szkoły socjolingwistycznej	
Ewa Biłas-Pleszak, Katarzyna Sujkowska-Sobisz	167
Uniwersytet wobec zmian i potrzeb współczesności. Kilka uwag na temat kierunków studiów o profilu praktycznym	
Amanda Caban, Beata Duda	173
Sprawozdanie z konferencji naukowej „Współczesne tendencje w diagnozie i terapii logopedycznej” (Chorzów, 10 października 2015)	
Karolina Lisczyk-Kubina	179
Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Autopromocja, autoprezentacja, wizerunek w mediach masowych. Teoria i praktyka” (Katowice, 2 marca 2016)	
Kinga Wąsińska, Wioletta Wilczek	183
Wielki dzień historyków języka. Sprawozdanie z Kongresu Historyków Języka (Katowice, 13–15 kwietnia 2016)	
Noty o autorach	189

Od Redakcji

Językoznawstwo uprawiane wspólnie traci swój autonomiczny charakter, sięgając poza granice swojej domeny badawczej w kierunku dziedzin takich jak socjologia (z wieloma jej odmianami, np. socjologią emocji), psychologia (z analizą intencji i schematów wyobraźniowych), neurologia (neurolingwistyka), teoria umysłu (kognitywistyka) czy informatyka (lingwistyka informatyczna). Współczesna lingwistyka przekracza granice paradygmatów i metod badawczych, ale także zmienia profil swoich badań na bardziej praktyczny, co należy rozumieć jako przesunięcie zainteresowań z terenu konstruowania teorii na teren praktyki mówienia, interpretacji pojedynczych realizacji języka w ramach już zidentyfikowanych lub ciągle na nowo rozpoznawanych dyskursów. Niniejszy numer „Forum Lingwistycznego” swoją różnorodnością, jak sądzimy, wpisuje się w tak właśnie rozumianą tendencję.

Artykuły zawarte w dziale *Studia* nie spełniają wymogów monograficzności, są pochodną rozmaitych założeń metodologicznych, a opisane w nich sfery rzeczywistości często są nieprzystające do siebie, ale łączy je próba rekonstrukcji pewnych praktyk językowych, zainteresowanie szczegółem i chęć zastosowania lingwistycznych narzędzi do badania genetycznie i gatunkowo różnych tekstów oraz zjawisk. Wśród cech spajających wskazać można również wykorzystany w przeprowadzanych badaniach materiał językowy. W przypadku pięciu tekstów impulsem do podjęcia refleksji lingwistycznej stały się wypowiedzi zamieszczone w mediach masowych – prasie, radiu (także w ich odsłonie internetowej) oraz telewizji; w przypadku dwóch mamy do czynienia z analizą wybranych aspektów kodu werbalnego komunikacji interpersonalnej w jej odmianach zarówno mówionej, jak i pisanej. Wspólne medium nie oznacza jednak, jak już wspomniano, wspólnoty tematycznej czy metodologicznej – te charakteryzuje duża różnorodność. W przypadku analiz Marzeny Makuchowskiej, prowadzonych w opracowaniu zatytułowanym *Funkcje toposu Szatana we współczesnym polskim dyskursie religijnym*, materiał zaczerpnięty został głównie z wypowiedzi upowszechnianych w prasie katolickiej (o zasięgu ogólnopolskim, publikowanej i w wersji drukowanej, i na portalach internetowych). Tematem jest figura Szatana obecna w dyskursie religijnym, a atrakcyjność oglądu polega na aktualizacji toposu walki dobra ze złem i pokazaniu, jak funkcjonuje on w obrębie takich ważnych dla współczesności tematów, jak aborcja, zapłodnienie *in vitro* i związki homoseksualne. Teksty prasowe podała analizie również Ewelina Gajewska w artykule *Sposoby realizacji funkcji perswazyjnej w ogłoszeniach z dziedzin: praca/ nauka zawodu zamieszczanych w dzienniku „Czas” w drugiej połowie XIX wieku*. O ile współcześnie mamy sporo tekstów poświęconych reklamie i promocji, o tyle patrzeć na reklamę i jej początki na terenie Polski z historycznego punktu widzenia należy raczej do rzadkości. Tym bardziej interesujące wydaje się opracowanie, w którym analizuje się anonse prasowe związane z pracą i nauką zamieszczone w krakowskim dzienniku „Czas” w latach 1850–1890.

Teksty z innego medium – radia – stały się przedmiotem analizy Rafała Nocunia w artykule *Język prowokacji w mediach alternatywnych na przykładzie radia internetowego KonteStacja*. Autor rozpatruje w nim kwestię szans, jakie stwarzają tzw. media alternatywne, i wskazuje na coraz ważniejszy ruch społeczny skupiony wokół nich, określany jako dziennikarstwo obywatelskie. Jego rozważania dotyczą kontestowania przez alternatywne dziennikarstwo nurtów tradycyjnych, prowokacji jako swoistej gry medialnej, a także statusu informacji.

Polikodowe teksty emitowane w telewizji stały się źródłem naukowej refleksji w artykułach Ewy Szkudlarek-Śmiechowicz i Emilii Kałuzińskiej. Pierwsza z autorek w opracowaniu *Telewizyjny dyskurs polityczny* bada zależność dyskursu politycznego od rodzaju medium, w którym on występuje. Pokazuje mechanizm profilowania oferty ze względu na rodzaj wspólnoty komunikacyjnej rozpoznanej i zgromadzonej wokół danej stacji, omawia gatunki funkcjonujące w telewizyjnym dyskursie politycznym, rozważa proces komunikacji od strony jego nadawców oraz przedstawia stosunek dyskursu politycznego do rzeczywistości. Emilia Kałuzińska w artykule „*A Tobie? Ile brakuje do szczęścia?*” *O socjalizacyjnych możliwościach reklamy* pisze o kulturowej roli reklamy i jej funkcji socjalizującej, analizując spisane teksty mówione reklam emitowanych na kanale TVP ABC. W ten sposób rekonstruuje obraz świata, który reklama transferuje do młodych odbiorców, kształtując ich rolę bycia konsumentami.

Językowy aspekt komunikacji interpersonalnej w jej wariacie pisany uczynił przedmiotem swojej refleksji Waldemar Czachur. Poddał on analizie orędownictwo biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 roku. Autor, wykorzystując retoryczną strukturę listu (*salutatio, exordium, narratio, petitio i conclusio*), przeprowadził w obrębie każdej części precyzyjny lingwistyczny ogląd materiału, pokazując mechanizm pomniejszania sprzeczności, zmiany punktów widzenia i ujawniając strategie, za pomocą których biskupi polscy starali się raczej budować mosty, umożliwiające zbliżenie i pojednanie, niż mury dzielące dwa narody: polski i niemiecki. Wariant mówiony komunikacji interpersonalnej poddał analizie Mariusz Rutkowski w tekście *Językowy wymiar paternalizmu – na przykładzie interakcji lekarz – pacjent i urzędnik – klient*. Dwie rozmowy: lekarza z pacjentem i urzędnika z interesantem służą autorowi do pokazania językowych mechanizmów władzy i uzależnienia oraz strategii dominacji w rozmowie. Tytułowy paternalizm, który polega na podporządkowaniu prowadzącemu rozmowę zarówno pacjenta, jak i interesanta, podtrzymuje i utwierdza zwyczajową sytuację nierówności statusów.

Proponowanej przez nas klasyfikacji studiów w tym numerze „Forum Lingwistycznego”, inspirowanej doбором materiału badawczego ze względu na kanał komunikacji, wymyka się opracowanie zatytułowane *Językoznawcza i logopedyczna analiza syntetycznej metody wywoływania zębowej głoski zwarto-szczelinowej* Danuty Pluty-Wojciechowskiej. Autorka postuluje w nim ścisłe powiązanie badań językoznawczych z praktyką logopedyczną przez wykorzystanie lingwistycznych badań z zakresu fonologii i fonetyki do projektowania terapii zaburzeń w realizowaniu poszczególnych fonemów.

W dziale *Archiwalia* zamieszczone zostały tłumaczenia dwu tekstów – studium Ewy Jędrzejko *The Twilight of Structuralism in Linguistics?* (tytuł oryginału: *Czy zmierzch strukturalizmu w językoznawstwie?*), w którym odnajdujemy ciągle istotne pytanie o status badawczych metod paradygmatu strukturalistycznego, oraz tekstu *The Identifying Function of*

Language (tytuł oryginału: *O funkcji identyfikacyjnej języka*) autorstwa niedawno zmarłego założyciela socjolingwistycznej szkoły katowickiej, prof. Władysława Lubasia. Oba artykuły warte są przypomnienia ze względu na wagę i aktualność poruszanej problematyki.

Teksty zebrane w dziale *Polemiki* tym razem dotyczą kilku zagadnień z pozoru różnych, choć wiąże je analiza języka i jego społecznych realizacji, szczególnie zaś problematyka dyskursu. Wskazane w nich zostały te przestrzenie, na które tak chętnie otwiera się współczesne językoznawstwo, a mianowicie – socjologii (teksty Ewy Ficek i Jacka Warchali), dyskursologii (tekst Joanny Przyklenk) i logopedii (tekst Katarzyny Węsierskiej). Ewa Ficek, odwołując się do książki *Dyskurs elit symbolicznych*, rozważa zagadnienie dyskursu publicznego i rolę elit intelektualnych w jego kształtowaniu. Jej tekst ujawnia także obszar wspólny, dzielony zarówno przez socjologów, jak i językoznawców – jest nim kwestia dyskursu, zagadnienia, u którego podstaw leży pragmatyka języka i ścisłe relacje między językiem a jego społeczną funkcją. Elementem łączącym jest także metoda analizy, obecna już w badaniach socjolingwistycznych – analiza dyskursywna i analiza konwersacyjna. Również te metody wykorzystuje w swojej książce Mariusz Rutkowski (*Rozmowa urzędowa. Analiza konwersacyjno-dyskursywna*), z którym polemizuje Jacek Warchala, podkreślając jednocześnie zasadność użycia ich do analizy niezwykle bogatego materiału obejmującego rozmowy w urzędach między urzędnikiem a petentem. Autor polemiki rozważa niektóre szczegółowe rozwiązania proponowane przez Rutkowskiego, takie jak obrona twarzy, problem asymetrii statusów, zagadnienie intencji i zasadności ich rekonstruowania w analizie czy szerszy, socjologiczny, problem wiedzy i władzy ujawniający się w rozmowach urzędowych. Wokół dyskursu jako pojęcia lingwistycznego sytuuje się książka pod redakcją trzech lingwistek: Bożeny Witosz, Katarzyny Sujkowskiej-Sobisz i Ewy Ficek: *Dyskurs i jego odmiany*, którą krytycznie opisuje Joanna Przyklenk, podkreślając centralną pozycję dyskursu jako domeny dzisiejszych badań językoznawczych. Wnikliwe omówienie bogatego tomu pokonferencyjnego autorka poprzedza syntetycznym przywołaniem stanu badań i prezentacją najważniejszych polskich opracowań poświęconych zagadnieniu dyskursu. Katarzyna Węsierska w swojej polemice zajmuje się zagadnieniem gielkotu i wprowadza je w obszar polskiej refleksji logopedycznej, dzięki możliwości konfrontacji rodzimych koncepcji z tymi, które przedstawiają Yvonne Van Zaalen i Isabella Reichel w książce *Cluttering. Current Views on Its Nature, Diagnosis and Treatment*. Autorka omówienia podkreśla, że „mowa bezładna, czyli gielkot, to problem tyleż istotny dla terapii logopedycznej, co mało jeszcze rozpoznany i nie zawsze dobrze rozumiany”. W kontekście tego stwierdzenia tym cenniejsze jest przywoływanie ustaleń badaczy spoza naszego kręgu naukowego.

Dział *Varia* otwiera opracowanie autorstwa Aldony Skudrzyk zatytułowane *Autorytet i pasja. Profesor Władysław Lubaś i początki katowickiej szkoły socjolingwistycznej*. Kolejny artykuł poświęcony został wyzwaniom współczesnej dydaktyki akademickiej, a przygotowały go Ewa Biłtas-Pleszak i Katarzyna Sujkowska-Sobisz. W tym dziale znalazły się również opracowania dokumentujące życie naukowe Instytutu Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej, a mianowicie sprawozdania z trzech konferencji organizowanych w latach 2015 i 2016. Sprawozdanie autorstwa Beaty Dudy i Amandy Caban przybliży kwestie poruszane na Międzynarodowej Konferencji Logopedycznej pt. „Współczesne tendencje w diagnozie i terapii logopedycznej”, która odbyła 10 października 2015 roku w Chorzowie. Karolina Lisczyk-Kubina przedstawiła z kolei referaty, które zaprezentowano podczas ogólnopolskiej

konferencji naukowej „Autopromocja, autoprezentacja, wizerunek w mediach masowych. Teoria i praktyka”, na której 2 marca 2016 roku w Katowicach spotkali się uczeni z kilkunastu ośrodków w Polsce. Ostatnie sprawozdanie zamieszczone w przedstawianym numerze „Forum Lingwistycznego” poświęcone jest wyjątkowemu wydarzeniu, a mianowicie Kongresowi Historyków Języka, odbywającemu się w Katowicach w dniach 13–15 kwietnia 2016 roku. Kinga Wąsińska i Wioletta Wilczek szczegółowo omawiają kwestie poruszane zarówno w trakcie paneli dyskusyjnych, jak i sesji referatowych.

„Forum Lingwistyczne” w zamierzeniu ma być płaszczyzną wymiany myśli, koncepcji, metod stosowanych w językoznawstwie, ale także przestrzenią penetrowania dziedzin pokrewnych, takich jak logopedia i neurolingwistyka czy wyrosła z językoznawstwa socjolingwistyka; ma stać się także płaszczyzną przełamywania granic między dziedzinami, czego przykładem mogą być teksty wprowadzające nas na teren politologii, socjologii lub medioznawstwa. Jako redakcja jesteśmy przekonani, że tak rozumiana interdyscyplinarność powinna wpływać na jakość badań lingwistycznych. Żywimy też nadzieję, że lektura kolejnego numeru „Forum” będzie nie tylko frapująca, ale przede wszystkim inspirująca dla prowadzonych w różnych naukowych ośrodkach badań nad językiem i społecznymi praktykami mówienia.

Ewa Biłas-Pleszak, Katarzyna Sujkowska-Sobisz, Jacek Warchala

Noty o autorach

Ewa Biłas-Pleszak, dr, pracuje w Zakładzie Lingwistyki Tekstu i Dyskursu w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: dyskurs muzyczny, geneologia lingwistyczna, intersemiotyczność, komunikologia. Opublikowała monografię *Język a muzyka. Lingwistyczne aspekty związków intersemiotycznych* (Katowice 2005); jest również redaktorką tomu *Wśród słów i znaczeń. Z zagadnień współczesnego języka polskiego* (Katowice 2008). Autorka wielu artykułów związanych z szeroko rozumianym dyskursem muzycznym.
ewa.bilas-pleszak@us.edu.pl

Amanda Caban, lic., absolwentka komunikacji promocyjnej i kryzysowej, kierunku prowadzonego na Uniwersytecie Śląskim, studentka antropologii języka i komunikacji, kierunku na Uniwersytecie Śląskim. Zainteresowania badawcze: pragmalingwistyka, język polityki, marketing polityczny.
caban.amanda@gmail.com

Waldemar Czachur, dr hab., prof. UW, pracuje w Zakładzie Językoznawstwa Germańskiego w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Zainteresowania badawcze: lingwistyka tekstu i dyskursu, lingwistyka kontrastywna, historia stosunków polsko-niemieckich. Opublikował trzy monografie: *Textmuster im Wandel. Ein Beitrag zur textlinguistischen Erforschung der Vereinsatzungen im 19. Jahrhundert* (Wrocław–Dresden 2007), *Diskursive Weltbilder im Kontrast. Linguistische Konzeption und Methode der kontrastiven Diskursanalyse deutscher und polnischer Medien* (Wrocław 2011) oraz *Jak rozmawiać z Niemcami. O trudnościach dialogu polsko-niemieckiego i jego europejskim wyzywaniu* (współautorstwo; Wrocław 2009).
waldemar.czachur@uw.edu.pl

Beata Duda, dr, pracuje w Zakładzie Lingwistyki Tekstu i Dyskursu w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: lingwistyka tekstu, lingwistyka dyskursu, socjolingwistyka. Autorka artykułów na temat strategii językowych i dyskursywnych wykorzystywanych w dyskursie publicznym i medialnym, m.in.: *Strategie językowe w dyskursie prasowym skoncentrowanym wokół sporu o kształt Dworca PKP w Katowicach* (w: *Miasto. Przestrzeń zróżnicowana językowo, kulturowo i społecznie*. T. 5. Red. M. ŚWIECICKA, M. PEPLIŃSKA-NARŁOCH. Bydgoszcz 2014); *Wizerunek współczesnego humanisty w dyskursie prasowym i społecznym* (w: *Linguarum Silva*. T. 2. Red. B. MITRENGA. Katowice 2013).
beata.a.duda@gmail.com

Ewa Ficek, dr, pracuje w Zakładzie Lingwistyki Tekstu i Dyskursu w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: dyskursologia, geneologia lingwistyczna, stylistyka, pragmalingwistyka. Autorka monografii *Poradnik. Model gatunkowy i jego tekstowe aktualizacje* (Katowice 2013). Inne publikacje: *Językowe manifestacje dyskursu terapeutycznego (na wybranych przykładach)* (w: *Dyskurs i jego odmiany*. Red. B. WITOSZ, K. SUJKOWSKA-SOBISZ, E. FICEK. Katowice 2016); *Formy (i dzisiejsze normy) poradnictwa prasowego – analiza*

Noty o autorach

genologiczna (w: *Gatunki mowy i ich ewolucja*. T. 5. Red. D. OSTASZEWSKA, J. PRZYKLENK. Katowice 2015); „*Stary*” *gatunek w nowych mediach, czyli porada językowa wczoraj i dziś. Z badań nad pragmatycznym wymiarem eksperckiej odpowiedzi* (współautorstwo; w: *Bogactwo współczesnej polszczyzny*. Red. P. ŻMIGRODZKI, S. PRZĘCZEK-KISIELAK. Kraków 2014).

ewa.ficek@us.edu.pl

Ewelina Gajewska, dr, pracuje w Katedrze Teorii i Praktyk Komunikacji Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej. Zainteresowania badawcze: komunikacja perswazyjna, polski dyskurs reklamowy XIX i XX wieku. Wybrane artykuły: *Słowa, które odchodzą. Analiza wybranej leksyki o funkcji perswazyjnej na przykładzie polskich tekstów reklamowych początku XX wieku* („Świat i Słowo” 2013, nr 2(21)); *Sposoby wykorzystania motywu autorytetu w polskiej reklamie XX-lecia międzywojennego* (w: *Autorytet słowa w działaniach człowieka: odpowiedzialność dla bezpieczeństwa*. Red. J. WOJCIECHOWSKA. Bielsko-Biała 2015).

egajewska1@op.pl

Ewa Jędrzejko, prof. zw. dr hab., pracuje w Zakładzie Lingwistyki Tekstu i Dyskursu w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: teorie języka i ich aplikacja; struktura, historia i funkcjonowanie języka w różnych typach tekstu/dyskursu; kulturowe motywacje frazeologii i paremiologii. Autorka monografii: *Semantyka i składnia polskich czasowników deontycznych* (Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1987); *Nominalizacje w systemie i w tekstach współczesnej polszczyzny* (Katowice 1993); *Problemy predykcji peryfrastycznej. Konstrukcje – znaki – pojęcia* (Katowice 2002); *Składnia – style – teksty. Składniowe aspekty zróżnicowania i przemian polszczyzny XX wieku* (Katowice 2005), a także kilkudziesięciu artykułów o zróżnicowanej tematyce.

ewajedr@o2.pl

Emilia Kaluzińska, dr, pracuje w Zakładzie Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikowania w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: socjolingwistyka, relacje media a język, socjalizacja medialna, pragmalingwistyka. Autorka kilkunastu artykułów, m.in.: *Czego pragną dzieci? Oblicza konsumpcji dziecięcej* („Socjolingwistyka” 2014, nr 28); *Co reklama mówi dzieciom o świecie? Socjalizacyjna oferta reklamy* (w: *Linguarum Silva*. T. 4. Red. B. MITRENGA. Katowice 2015); *Echa socjalizacji medialnej. Frazemy telepochoodne w wypowiedziach dzieci* („Postscriptum Polonistyczne” 2014, nr 1(13)).

emilia.kaluzinska@gmail.com

Karolina Lisczyk-Kubina, dr, pracuje w Zakładzie Lingwistyki Tekstu i Dyskursu w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: semantyka, gramatyka, słowotwórstwo, leksykografia. Autorka monografii *Fazowość i jej wykładniki w polszczyźnie* (Katowice 2015). Współredaktorka publikacji: *Ruch w języku – język w ruchu* (Katowice 2012); *Granie w języku – język w granicach* (Katowice 2014).

karolina.lisczyk@wp.pl

Władysław Lubaś (1932–2014), prof. zw. dr hab., pracował na Uniwersytetach Jagiellońskim, Śląskim i Opolskim oraz w Instytucie Języka Polskiego PAN w Krakowie. Opublikował ponad 350 publikacji: książki, artykuły, recenzje, materiały badawcze. Założył i redagował „Socjolingwistykę”; był członkiem redakcji kilku pism lingwistycznych polskich i międzynarodowych. Najważniejsze książki: *Rym Jana Kochanowskiego. Próba lingwistycznej charakterystyki i oceny* (Katowice 1975); *Społeczne*

uwarunkowania współczesnej polszczyzny. Szkice socjolingwistyczne (Kraków 1979); *Polskie gadanie: podstawowe cechy i funkcje potocznej odmiany polszczyzny* (Opole 2003); *Polityka językowa* (Opole 2009).

Marzena Makuchowska, dr hab., prof. UO, pracuje w Katedrze Języka Polskiego w Instytucie Polonistyki i Kulturoznawstwa Uniwersytetu Opolskiego. Zainteresowania badawcze: dyskurs religijny. Opublikowała książki: *Modlitwa jako gatunek języka religijnego* (Opole 1998); *Od wrogów do braci. Posoborowe zmiany w dyskursie Kościoła katolickiego* (Opole 2011) oraz *Bibliografia języka religijnego 1945–2005* (Tarnów 2007).

mmk@uni.opole.pl

Rafał Nocun, mgr, doktorant w Zakładzie Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikowania w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: socjolingwistyka, językoznawstwo pragmatyczne, nowe media.

rafalm.nocun@gmail.com

Danuta Pluta-Wojciechowska, dr hab., prof. UŚ, pracuje w Zakładzie Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikowania w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: zaburzenia mowy u osób z wadą w obrębie środkowej części twarzoczaszki, z zaburzeniami czynności prymarnych, diagnoza i terapia zaburzeń realizacji fonemów, trudności wymowy polskich głosek u osób uczących się polskiego jako języka drugiego. Opublikowała m.in. monografie: *Zaburzenia mowy u dzieci z rozszczepem podniebienia. Badania – Teoria – Praktyka* (Bielsko-Biała 2006); *Podstawy patofonetyki mowy rozszczepowej. Dyslokacje* (Bytom 2010); *Mowa dzieci z rozszczepem wargi i podniebienia* (Kraków 2011); *Zaburzenia czynności prymarnych i artykulacji. Podstawy postępowania logopedycznego* (Bytom 2013).

danuta@pluta.wojciechowska.eu

Joanna Przyklenk, dr, pracuje w Zakładzie Historii Języka Polskiego w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: historia języka polskiego, tekstologia, genologia lingwistyczna, stylistyka. Jest autorką monografii *Staropolska kronika jako gatunek mowy* (Katowice 2009) oraz współautorką popularnonaukowej publikacji *www.poradnia-zykowa.pl* (Katowice 2007). Pod jej redakcją ukazał się 5. tom serii *Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii* (Katowice 2014). Współredagowała publikacje: *Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii* (t. 4, Katowice 2012; t. 6, Katowice 2016) oraz *Gatunki mowy i ich ewolucja* (t. 5: *Gatunek a granice*, Katowice 2015).

joanna.przyklenk@us.edu.pl

Mariusz Rutkowski, dr hab., prof. UWM, pracuje w Zakładzie Współczesnego Języka Polskiego w Instytucie Polonistyki i Logopedii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Zainteresowania badawcze: onomastyka, analiza dyskursu, socjolingwistyka, lingwistyka kulturowa, język w mediach. Opublikował monografie: *Rozmowa urzędowa. Analiza konwersacyjno-dyskursywna* (Warszawa 2015); *Słownik metafor i konotacji nazw własnych* (Olsztyn 2012); *Nazwy własne w strukturze metafory i metonimii. Proces deonimizacji* (Olsztyn 2007); *Media i nazwy. Z zagadnień onomastyki medialnej* (współautorstwo; Kraków 2004).

rutkow@uwm.edu.pl

Aldona Skudrzyk, prof. dr hab., pracuje w Zakładzie Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikowania w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: socjolingwistyka, pragmalinguistyka, glottodydaktyka, regionalizm. Opublikowała siedem monografii: *Język (za)pisany. O kolokwialności dialogów współczesnej prozy polskiej* (Katowice 1994); *Czy zmierzch kultury pisma? O synestezji i analfabetyzmie funkcjonalnym* (Katowice 2005); *Gwara śląska – świadectwo kultury, narzędzie komunikacji. Sytuacja językowa w miastach Górnego Śląska* (współautorstwo; Katowice 2001); *Małe ojczyzny. Świadomość językowo-kulturowa społeczności lokalnych* (współautorstwo; Katowice 2010); *Kultura piśmienności młodego pokolenia* (współautorstwo; Katowice 2010); *Literacy of the young generation in a diglossic environment* (współautorstwo; Katowice 2012); *Style współczesnego języka polskiego. Przewodnik po stylistyce polskiej* (współautorstwo; Kraków 2013).

aldonaskudrzyk@gmail.com

Katarzyna Sujkowska-Sobisz, dr, pracuje w Zakładzie Lingwistyki Tekstu i Dyskursu w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: genologia, dyskursologia, stylistyka, dyskurs handlowy, negocjacje. Współautorka *Małego słownika terminów teorii tekstu* (Warszawa 2005) oraz popularnonaukowej publikacji *www.poradniajęzykowa.pl* (Katowice 2007). Współredaktorka publikacji: *Dyskurs i jego odmiany* (Katowice 2016). Autorka kilkudziesięciu opracowań naukowych, a także sekretarz naukowa „Forum Lingwistycznego”.

katarzyna.sujkowska-sobisz@us.edu.pl

Ewa Szkudlarek-Śmiechowicz, dr hab., prof. UŁ, pracuje w Katedrze Współczesnego Języka Polskiego w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Łódzkiego. Zainteresowania badawcze: współczesna polszczyzna, pragmalinguistyka, lingwistyka tekstu, genologia lingwistyczna, komunikacja medialna. Opublikowała dwie monografie: *Tekst w radiowej i telewizyjnej debacie politycznej. Struktura – spójność – funkcjonalność* (Łódź 2010) oraz *Wskaźniki nawiązania we współczesnych tekstach polskich* (Łódź 2003), a także kilkadziesiąt artykułów, m.in.: *Wartościowanie w recenzjach naukowych (na podstawie recenzji w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego)* (w: *Człowiek, zjawiska i teksty kultury w komunikacji społecznej*. Red. M. KARWATOWSKA, R. LITWIŃSKI, A. SIWIEC. Lublin 2015); *Magazyn telewizyjny jako gatunek w formie kolekcji* (w: *Gatunki mowy i ich ewolucja*. T. 5. Red. D. OSTASZEWSKA, J. PRZYKLENK, Katowice 2015).

ewa_smiech@wp.pl

Jacek Warchala, dr hab., kierownik Zakładu Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikowania w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: socjolingwistyka, polityka językowa, teoria perswazji, dyskurs potoczny, teoria tekstu. Opublikował monografie: *Dialog potoczny a tekst* (Katowice 1991); *Kategoria potoczności w języku* (Katowice 2003); *Kultura piśmienności młodego pokolenia* (współautorstwo; Katowice 2010); *Literacy of the young generation in a diglossic environment* (współautorstwo; Katowice 2012).

jacek.warchala@us.edu.pl

Kinga Wąsińska, dr, pracuje w Zakładzie Leksykologii i Semantyki w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: historia języka, etymologia, semantyka historyczna. Opublikowała monografię *Słownictwo mentalne w historii polszczyzny. Studium leksykalno-słotwórcze* (Katowice 2015) oraz wiele artykułów historycznojęzykowych, m.in.: *Przeobrażenia semantyczne wyrazów polskich związanych ze sferą mentalną* (w: *Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii*. T. 6. Red. J. PRZYKLENK, W. WILCZEK, Katowice 2016); *Czy mądrość*

można uprawiać? Rozwój semantyczny czasowników uprawić – uprawiać oraz doprawić – doprawiać w historii języka polskiego (w: *W kręgu dawnej polszczyzny*. T. 1. Red. M. MĄCZYŃSKI, E. HORYŃ, E. ZMUDA. Kraków 2016); *Słowo w języku a słowo w słowniku – czy istnieje między nimi granica?* (w: *Granice w języku – język w granicach*. Red. K. LISZYK-KUBINA, M. MACIOŁEK. Katowice 2014). kingaknapik@interia.pl

Katarzyna Węsierska, dr, pracuje w Zakładzie Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikowania w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: logopedia, jąkanie się, gielkot, wczesna interwencja logopedyczna. Opublikowała dwie monografie: *Opieka logopedyczna w przedszkolu. Profilaktyka – diagnoza – terapia* (Toruń 2013); *DJ – Diagnoza jąkania u dzieci w wieku przedszkolnym* (współautorstwo; Katowice 2016). katarzyna.wesierska@us.edu.pl

Wioletta Wilczek, dr, pracuje w Zakładzie Historii Języka Polskiego w Instytucie Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania badawcze: lingwistyka płci, socjolingwistyka, polszczyzna śląska, lingwistyka kulturowa i język Internetu. Autorka artykułów: *Automobilista, kierownik, szofer... Nazwy kierowcy jako element leksyki motoryzacyjnej XX i XXI wieku* (w: *Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii*. T. 5. Red. J. PRZYKLENK. Katowice 2014); *Relacje i transgresje w obszarze pola gatunkowego portalu motoryzacyjnego* (w: *Gatunki mowy i ich ewolucja*. T. 5. Red. D. OSTASZEWSKA, J. PRZYKLENK. Katowice 2015). wiolettawilczek@gmail.com

Redaktor tekstów w języku polskim

Barbara Konopka

Redaktor tekstów w języku angielskim

Agnieszka Podruczna

Korektor

Karina Borecka

Redaktor techniczny

Małgorzata Pleśniar

Opracowanie graficzne, projekt okładki

AiR Anna Osadnik i Ryszard Stotko

Łamanie

Edward Wilk

Copyright © 2016 by

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 2449-9587

(wersja drukowana)

ISSN 2450-2758

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie 1. Nakład: 120 + 50. Ark. druk. 12,25. Ark. wyd. 15,0

Papier Sora Matt Plus, 90 g Cena 22 zł (+ VAT)

Druk i oprawa

„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.

ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław